

Oponentský posudek diplomové práce:

Lucie KRUCHŇOVÁ, *Hospodářské a sociální postavení příslušníků Židovské náboženské obce v Sedlčanech za Protektorátu Čechy a Morava (se zvláštním zřetelem k roku 1940)*

Filozofická fakulta Jihočeské university v Českých Budějovicích. Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2017, 188 stran, 5 příloh (48 stran)

Dějiny jednotlivých židovských obcí v českých zemích byly v posledních letech zpřístupňovány v řadě studentských kvalifikačních prací i v mnoha odborných studiích. Většina z nich však zaměřila pozornost spíše na období formování jednotlivých židovských obcí v důsledku změn v sociálním i hospodářském postavení židovské populace po r. 1848 a v první třetině 20. století. Práce zaměřené na zásadní proměny v životě těchto obcí v období let 1938-1945 jsou méně časté, a proto je třeba uvítat každé nové zpracování zmíněného tématu, zvláště, je-li založeno na zpřístupnění dosud méně využívaných archivních pramenů.

Lucie Kruchňová při přípravě své diplomové práce vycházela nejen z informací získaných podrobným studiem evidenčních karet, které museli v červenci 1940 vyplnit všichni Židé usazení v obcích soudního okresu Sedlčany, ale pro doplnění osobních dat a některých chybějících údajů, využila další archivní prameny (policejní přihlášky, sčítání lidu z r. 1930, židovské matriky, spisy okresního úřadu a osobní pozůstalosti). Všechny citované prameny důkladně popsala a poukázala na jejich výpovědní hodnotu i na její omezení (kapitola 1, s. 13-21).

Stručným dějinám Židovské náboženské obce v Sedlčanech a popisu vývoje židovského osídlení v obcích, které náležely do jejího obvodu (kapitola 2, s. 32-40), předchází „základní přehled o dějinách Židů v době exodu“ (kapitola 2, s. 22-31). Autorka se zde, ve snaze přiblížit čtenáři ve zkratce dlouhé a složité dějiny Židů a židovských obcí na našem území, dopustila řady zjednodušených a nepřesných formulací. V textu zatíženém mnoha informacemi, který vychází z práce T. Pěkného „Historie Židů v Čechách a na Moravě“ (Praha 2001), mimo jiné neuvedla odkazy na zmiňované právní předpisy, které také mnohdy chybně pojmenovala (s. 27 - „vládní nařízení“ v letech 1726 a 1727[!] a jiné).

Značnou pozornost diplomantka věnovala zásahům Velkoněmecké říše do hospodářského života Židů v Protektorátu (kapitola 3, s. 41-70). V jednotlivých podkapitolách důsledně vycházela ze shromážděné odborné literatury a získané poznatky prezentovala na konkrétních příkladech. Velmi podrobně popsala jednotlivá majetková nařízení, průběh arizace, systém životního pojištění a konfiskaci pojistek. Také zde však v textu chybí odkazy na zmiňovaná diskriminační nařízení, i když je bylo možné převzít z použité literatury. Rozsáhlá kapitola je poněkud nešťastně uzavřena popisem

mezinárodních aktivit, které po roce 1989 měly vést k proplacení životních pojistek obětí holocaustu, aniž by se uváděly reálné souvislosti s osobami žijícími na Sedlčansku či z tohoto regionu pocházejícími.

Výsledky výzkumu v archivních pramenech prezentovala autorka od 4. kapitoly diplomové práce (s. 71-87 a další). Nejprve seznámila čtenáře (opět na základě odborné literatury) s charakteristikou sociálních skupin podle povolání na základě sčítání obyvatel z roku 1930 a se sociální strukturou protektorátní společnosti (kapitola 4, s. 71-79). Získané poznatky pak aplikovala na vlastní rozbor sociálního postavení Židů v soudním okrese Sedlčany s důrazem na zjištěná povolání a věkovou strukturu a vysvětlila postupy, které vedly k jejich zařazení do jednotlivých tříd. Kapitolu uzavřela srovnáním s výsledky svého obdobného výzkumu v Židovské náboženské obci v Prčici.

Těžiště posuzované práce je třeba hledat v 5. kapitole (s. 88 – 150). Její základ tvoří seznam židovských obyvatel soudního okresu Sedlčany (s. 89-101) podle místa pobytu v roce 1940 (obec, ulice, čp. domu), který je v další části textu rozšířen o informace o jednotlivých osobách získané z evidenčních karet, policejních přihlášek, sčítání lidu z roku 1930, z matrik a dalších pramenů. Je jen škoda, že díky použitému způsobu prezentace se v nepřehledném přepisu ztrácejí údaje obsažené v evidenčních kartách nebo doplněné z jiných pramenů, které by následně mohly být využity pro další studium sociálních a hospodářských poměrů židovských rodin na Sedlčansku v době okupace.

Nesporným přínosem diplomové práce L. Kruchňové je překročení časového i tematického zadání v 6. kapitole nazvané „Navrácení židovského majetku po roce 1945“ (s. 151-171). Na konkrétních příkladech a na základě dochovaných písemností přiblížila složitý průběh pozůstalostních řízení po roce 1945 a jeho negativní vliv na další osudy těch, kteří po návratu z koncentračních táborů za velmi složitých osobních situací usilovali o navrácení rodinného majetku.

Naopak připojení exkurzu s popisem činnosti Svazu osvobozených politických vězňů a pozůstalých (7. kapitola, s. 172-179) textu diplomové práce neprospělo a patrně ubralo autorce čas na solidnější zpracování 8. kapitoly (s. 179-182), ve které by vedle shrnutí obsahu jednotlivých kapitol bylo určité na místě detailněji popsat vlastní závěry a tak lépe zúročit výsledky provedeného výzkumu a nelehké práce s archivními prameny. Chvatu při zpracování textu rovněž nasvědčuje zcela nedostatečná závěrečná redakce (zdvojování slov i vět, opakovaná vyšití z vazby, nedokončené věty, chybějící slovesa).

Nedílnou součástí diplomové práce jsou přílohy. Mapy (příloha č. 1) zobrazují rozsah politického okresu Sedlčany a katastrálních území obcí s židovským osídlením. Tabulky (příloha č. 2) a grafy (příloha č. 3), ve kterých autorka názorně prezentovala výsledky svého výzkumu, vhodně doplňují text 4. a 5. kapitoly. Zásadní význam pro celou práci pak má příloha č.6 – „album“ fotografií z evidenčních karet, které téměř každé osobě zmiňované v přehledu dávají tvář.

Závěrem je třeba konstatovat, že Lucie Kruchňová v předložené práci splnila zadání popsat hospodářské a sociální postavení židovského obyvatelstva Sedlčanska v roce 1940, shromáždila dostupnou literaturu ke zvolenému tématu, otevřela pro další zájemce cestu k méně známým archivním pramenům a dostála nárokům kladeným na diplomové práce. Výše vyslovené připomínky, které jsou především míněny jako upozornění pro autorku, nebrání přijetí její práce k obhajobě.

Doporučuji proto diplomovou práci Lucie Kruchňové, *Hospodářské a sociální postavení příslušníků Židovské náboženské obce v Sedlčanech za Protektorátu Čechy a Morava (se zvláštním zřetelem k roku 1940)* k obhajobě a navrhuji hodnocení známkou *velmi dobře minus*.

V Praze dne 21. srpna 2017

PhDr. Lenka Matušiková